

Asia Tekijänoikeus lisensiaattityöhön

Hakija X ry

Annettu 11.11.2014

Tiivistelmä

Lisensiaattityö oli kokonaisuutena tekijänoikeuslain 1 §:ssä tarkoitettu teos. Varsinaista tekstiä lisensiaattityössä oli noin 140 sivua. Vastineenantajan yksittäisissä julkaisuissa oli samanlaista tekstiä lisensiaattityön tekstiin verrattuna enimmillään muutama sivun verran. Kaikissa vastineenantajan kyseessä olleissa julkaisuissa oli yhteensä noin kaksikymmentä sivua lisensiaattityön tekstiin verrattuna samanlaista tekstiä.

Vastineenantaja oli lainannut pitempiin julkaisuihin lisensiaattityön tekstiä siten, että oikeudetta hyödynnetyksi väitetyn tekstin määrä katsottiin vähäiseksi. Sen sijaan vastineenantajan julkaisuissa, joiden lähes koko sisältö koostui lisensiaattityön tekstistä, oli hyödynnetty tekstiä laajemmin kuin julkaisun tarkoitus olisi edellyttänyt.

Vastineenantajan julkaisujen teksti oli joko suoraan tai vähäisin muutoksin lainattu lisensiaattityön tekstistä eikä vastineenantajan julkaisuissa ollut erotettu lainattuja tekstejä siten, että lukijalle olisi selvinnyt lainatun tekstin lähde ja tekijä. Tekstejä ei ollut lainattu tekijänoikeuslain 22 §:ssä tarkoitetun hyvän tavan mukaisesti.

LAUSUNTOPYYNTÖ

Hakija on pyytänyt tekijänoikeusneuvostolta lausuntoa tekijänoikeudesta lisensiaattityöhön, sen tekijänoikeuslain vastaisesta käytöstä ja tekijänoikeuslain 22 §:n mukaisesta sitaattioikeuden käyttämisestä. Hakija on liittänyt lausuntopyyntöön lisensiaattityön ja vastineenantajan seuraavat julkaisut:

- 1) Raivaajien ja rakentajien Salla. Sallan kulttuuriympäristöohjelma. Suomen ympäristö 31/2012.
- 2) Vesistöjä ja vaaramaisemia. Kemijärven kulttuuriympäristöohjelma. Suomen ympäristö 22/2011.
- 3) Lapin ympäristökeskuksen asiakaslehden Lapidaarin toukokuun 2007 numero.
- 4) Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen Lapin rakennusperintö –verkkosivujen *matkailua* käsittelevä osio.
- 5) Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen Lapin rakennusperintö –verkkosivujen *sota- ja liikennehistoriallisia kohteita* käsittelevä osio.
- 6) Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen Lapin rakennusperintö –verkkosivujen *asuinrakennuksia ja kaupunkiympäristöä* käsittelevä osio.
- 7) Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen Lapin rakennusperintö –verkkosivujen *Lapin läänin arvokkaat maisema-alueet* osiossa *Aavasaksaa* käsittelevä osio.

Hakijan jäsen HH kirjoitti Lapin läänin matkailuarkkitehtuurista lisensiaattityön, joka julkaistiin vuonna 1995. Vuonna 2012 HH huomasi, että yllä mainittuihin ympäristöministeriön julkaisuihin ja verkkosivuille oli kopioitu osia hänen lisensiaattityöstään ilman hänen lupaansa ja ilman asianmukaisia tietoja tekijästä ja lähdeoteoksesta. Hakijan lausuntopyynnössään luettelemaan eräisiin julkaisuihin on hänen mukaansa sanasta sanaan kopioitu tekstiä HH:n lisensiaattityöstä lähdeä asianmukaisesti merkitsemättä.

Ympäristöministeriö on julkaissut Suomen ympäristö-sarjan sähköisinä julkaisuina ja painettuina versioina. Muun muassa näihin julkaisuihin on kopioitu huomattavia määriä tekstiä HH:n yhteensä 253-sivuisesta lisensiaattityöstä, jossa on yhteensä 141 varsinaista tekstisivua. Ympäristöministeriön kaikkiin kyseessä oleviin painettuihin ja sähköisiin julkaisuihin on lisensiaattityöstä otettu yhteensä (32752 merkkiä) 18,2 liuskaa. Lisensiaattityön tekstisivujen merkkimäärän huomioiden otetun tekstin yhteismäärä on noin kymmenesosa lisensiaattityön tekstistä. Lisensiaattityöstä on otettu tekstejä 43 eri sivulta. Pisin yksittäinen teksti on 5,3 liuskaa/9530 merkkiä Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen Lapin rakennusperintö -verkkosivustolla

matkailua koskevassa osiossa. Muut tekstit ovat tätä lyhyempiä, osa kahden, yhden tai puolen liuskan mittaisia. Osa verkkosivustoilla olleesta aineistosta on poistettu sen jälkeen, kun ympäristöministeriölle on esitetty väite tekstien tekijänoikeuslain vastaisesta käytöstä.

Hakijan mukaan kopioitujen tekstien alkuperää on pyritty osittain häivyttämään yhdistelemällä sivuille lauseita eri puolilta HH:n teosta. Joitain lauseita on muutettu hieman tekijänoikeuden kannalta merkityksettömällä tavalla. Tekijöiksi on merkitty luonnolliset henkilöt TE ja SS tai vain TE. Hakijan mukaan suuri osa ympäristöministeriön julkaisujen teksteistä on suoraan kopioitu HH:n teoksesta tai muiden tekijöiden teoksista.

Lisensiaattityössä ainutlaatuinen luova kirjoitustyö - teoksen itsenäisyys ja omaperäisyys - ilmenee HH:n sanavalinnoissa, lauserakenteissa ja kuvailuissa, joilla hän ilmaisee keräämänsä ja analysoimansa tiedon. Tämä tiedon ilmaisumuoto nauttii tekijänoikeussuojaa ja sitä koskevat tekijänoikeuslaissa määritellyt sitaattioikeuden rajat.

Ympäristöministeriön julkaisuissa ei ole hyödynnetty ainoastaan HH:n lisensiaattityön faktatietoja. Kyse ei ole myöskään yleisesti saatavilla olevan tiedon esittämisestä. Sen sijaan julkaisuihin on kopioitu sanasta sanaan tai tekijänoikeudellisesti epäolennaisia muutoksia tehden otteita HH:n tekijänoikeudella suojatuista teksteistä. Ympäristöministeriön tapa käyttää HH:n tekstiä ei ole tekijänoikeussuojan ulkopuolella olevan tietoaineksen sallittua hyödyntämistä eikä tekijänoikeuslain sallimissa rajoissa tehtyä siteeraamista. HH:n tekstiä on hyödynnetty ilman hänen lupansa.

Ympäristöministeriön julkaisujen johdantoteksteistä ei ilmene mitään sellaista tietoa eikä julkaisujen luonteessa muutenkaan ole mitään sellaista, jonka perusteella lähteet olisi voitu jättää mainitsematta. Edellä mainituissa julkaisuissa ja verkkosivustoilla HH:n teos on mainittu ainoastaan lopussa olevassa lähdeluettelossa yhdessä useiden muiden teosten kanssa. Julkaisuihin ei ole merkitty lisensiaattityön tekstien yhteyteen, että ne ovat suoria lainauksia HH:n lisensiaattityöstä. Lukijalle jää virheellisesti sellainen kuva, että HH:n lisensiaattityötä on käytetty vain jonkinlaisena taustamateriaalina.

Ympäristöministeriön verkkosivustoilla on merkintä ”© Copyright Valtion ympäristöhallinto”. Verkkosivuston mukaan "www.ymparisto.fi -palvelussa olevan aineiston tekijänoikeudet

kuuluvat ympäristöhallinnon virastoille, ellei toisin mainita. Sivuston tekstiaineistoa voi käyttää ja sivuihin voi vapaasti linkittää, kunhan lähde mainitaan". Tieto on virheellinen, sillä verkkosivuilla on HH:n tekijänoikeuden alaista materiaalia. Hakijan mukaan tekijä- ja teostietoja ei ole ilmoitettu tekijänoikeuslaissa edellytetyn hyvän tavan mukaisesti.

Kyseisissä ympäristöministeriön julkaisuissa ja verkkosivustoilla HH:n lisensiaattityöstä on käytetty erimittaisia osia. Mikäli lainattuihin tekstiosioihin olisi merkitty tekijä- ja teostieto asianmukaisesti ja kyseiset tekstiosat olisi erotettu muusta tekstistä selkeästi, lainaukset olisivat voineet olla tarkoituksen edellyttämän laajuuden mukaisia. Hakijan mukaan julkaisujen tekijät ovat lainanneet HH:n tekstejä siksi, että eivät ole kyenneet itse tuottamaan yhtä hyvää tai tarkoitukseen sopivaa tekstiä. Tästä syystä edes lyhyitä lainauksia ei voida pitää hyväksyttävänä. Sitäoikeuden rajoja ei siten ole tältä osin noudatettu.

Hakija pitää tärkeänä sitä, että viranomaisen toiminnan tekijänoikeudelliset rajat arvioidaan selkeästi. Hakija on esittänyt lausuntopyynnössään seuraavat kysymykset:

- Ovatko HH:n lisensiaattityöstä ympäristöministeriön julkaisuihin kopioidut tekstikappaleet tekijänoikeudella suojattuja?
- Ovatko ympäristöministeriön julkaisuihin ja verkkosivuilleen kopioimat otteet HH:n lisensiaattityöstä tekijänoikeuslain 22 §:n mukaisesti sallittuja lainauksia?
- Voidaanko ympäristöministeriön julkaisutoiminnassaan noudattamaa tapaa, jossa toisista teoksista kopioituja suoria lainauksia ei ole merkitty tekstiin vaan kaikki käytetyt lähteet luetaan ainoastaan tekstin lopussa, pitää tekijänoikeuslain 22 §:ssä edellytetyllä tavalla hyvän tavan mukaisena?

VASTINE

Tekijänoikeusneuvosto on varannut ympäristöministeriölle (jäljempänä vastineenantaja) mahdollisuuden antaa asiassa vastine. Vastineessaan vastineenantaja on todennut, että HH:n lisensiaattityötä on lainattu julkaisuissa tekijänoikeuslain edellyttämällä tavalla hyvän tavan mukaisesti ja alalla noudatetun yleisen käytännön mukaisesti.

HH:n lisensiaattityöstä on lainattu tekstiosia ympäristöhallinnon historiallisia kohteita käsittelevässä ympäristöviestinnässä sekä sähköisissä että painetuissa julkaisuissa. Ympäristöhallinnon

sähköisen viestinnän tarkoitus on välittää ympäristötietoa kansalaisille laajalti ja helposti saatavilla olevassa muodossa. Teksteihin on koottu kohteita koskevia tietoja yhteen ja välitetty ne kansalaisille ympäristöhallinnon yleisen tietopalvelun osana. Julkaisut kokoavat yhteen alueellisesti merkittävää tietoa yleisen tietokirjallisuuden noudattamien käytäntöjen mukaisesti. Julkaisuilla ei ole ollut tarkoitus tuottaa tieteellistä tekstiä. Tästä syystä lähteiden ilmaisutavassa ei ole katsottu tarkoituksenmukaiseksi noudattaa tieteellisen tutkimuksen ja tieteellisen julkaisemisen viittauskäytäntöjä.

Tarkoituksena on ollut koota julkaistua materiaalia tietojen popularisoimiseksi ja tehdyn tutkimuksen tunnettuuden lisäämiseksi. Teksteihin on kerätty paljon tunnettua tietoa. Julkaisuissa on siten kyse niin sanotuista populaariteoksista, joissa muiden tekstien lainaaminen ja lähteiden ilmoittaminen tulee tehdä tapauskohtaisesti tarkoituksenmukaisella tavalla alalla noudatettujen ja vakiintuneiden käytäntöjen mukaisesti.

Sähköisen viestinnän keinoin julkaistuissa populaariteksteissä alkuperäisten tieteellisten ja asiakirjalähteiden ilmoittaminen lähdeluettelona verkkosivun lopussa on alalla vakiintunut käytäntö, joka antaa lukijalle mahdollisuuden löytää alkuperäisjulkaisut ja laajemmat tiedonlähteet niin halutessaan. Vastineenantajan sähköinen viestintä on ympäristöaiheista tiedonvälitys, jonka yksi tarkoitus on ympäristötutkimuksen popularisointi viestinnän eri tasoilla ja tavoilla. Sähköisen viestinnän tavoitteena ei ole tuottaa verkkosivuna julkaistuista tekstikokonaisuuksista itsenäisiä teoksia, vaan tiedonvälitystä ajankohtaisista ympäristöaiheista. Ympäristöhallinnon verkkosivut on tarkoitettu kansalaisille suunnatun tiedon välittämiseen, eivätkä ne ole rinnastettavissa tieteelliseen julkaisuun.

Vastineenantajan julkaisuohjelmaan kuuluu niin virallisia ohjeita ja tutkimusohjelmien ja -hankkeiden tuottamia tieteellisiä raportteja kuin ympäristötiedon tutkimuksien popularisointiin tarkoitettuja yleistajuiseen ja populaariin tietokirjallisuuteen luettavia julkaisuja. Kulttuuriympäristöohjelmat kuuluvat painettuihin ja pdf-julkaisuina viimeisenä mainittuun ryhmään: niitä ei ole tarkoitettu tieteellisiksi julkaisuiksi, vaan kaikille kansalaisille suunnatuiksi historia- ja faktatietojen helposti ymmärrettäviksi koosteiksi, avuksi asukkaille, yhdistyksille, kuntien luottamushenkilöille, viranhaltijoille, ohjelmia laativille suunnittelijoille, konsulteille sekä ohjelmatyöhön osallistuville muille tahoille kohteiden hoidossa, kunnallisessa päätöksenteossa sekä vuorovaikutuksen välineeksi (Lahdenvesi-Korhonen: Kulttuuriympäristöoh-

jelma - miksi ja miten, Suomen ympäristö 10/2009). Julkaisuissa on siten noudatettu tekstin tyyliä sopivaa, helppolukuista ja ymmärrettävää sekä alalla yleisesti noudatettavaa ja vakiintunutta menettelytapaa kokoamalla lähteet ja kirjallisuus luetteloksi julkaisun loppuun.

Tällä hetkellä kaikki ympäristöministeriön aikaisemmin tiedossa olleet verkkosivut, joissa on lainattu HH:n lisensiaattityötä, on suljettu. Vastineenantajan tiedossa ei ole aikaisemmin ollut lausuntopyynnössä mainittua verkkosivua Lapin läänin arvokkaista maisema-alueista. HH:n alkuperäistekstiä ei vastineenantajalla olevan tiedon mukaan ole saatavilla plagioinnin tunnistamiseen tarkoitetuissa verkkotyökaluissa, eikä sivulla ollut tekstiä tunnistettu HH:n kirjoittamaksi helmi-maaliskuussa 2013 ympäristöministeriössä suoritettua verkkosivujen aineistoanalyysissä. Kaikki tiedossa olevat HH:n tekstejä sisältäneet lähdeviittein varustetut verkkosivut poistettiin yleisön saatavilta välittömästi aineistoanalyysin valmistumisen jälkeen keväällä 2013. Tämän sivun osalta ympäristöministeriö toteaa, että lähteitä ei ollut merkittynä kyseisellä verkkosivulla. Lähteiden merkitsemättä jättäminen on johtunut inhimillisestä virheestä. Ympäristöministeriö on varmistanut, että myös kyseinen sivu on poistettu julkaisupalvelimelta eikä ole yleisön saatavilla tällä hetkellä.

TEKIJÄNOIKEUSNEUVOSTON LAUSUNTO

Tekijänoikeuslain (404/61) 55 §:n mukaan tekijänoikeusneuvosto antaa lausuntoja tekijänoikeuslain soveltamisesta. Näiden lausuntojen luonne ei ole sitova.

Kirjallisen materiaalin tekijänoikeussuojan arviointi

Tekijänoikeuslain 1 §:n 1 momentin mukaan sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, on tekijänoikeus teokseen. Säännöksessä mainitaan esimerkkinä suojatuista teoksista muun muassa selittävä kirjallinen esitys.

Tekijänoikeus suojaa sekä teosta kokonaisuutena että sellaista teoksen osaa, jota muusta teoksesta irrallaan tarkasteltuna voidaan pitää tekijänsä luovan työn omaperäisenä tuloksena. Tekijänoikeussuojaa saadakseen kirjallisen tuotteen on yllettävä teostasoon eli ylitettävä teoskynnys. Tällä tarkoitetaan sitä, että kirjallisen tuotteen tulee olla tekijänsä henkisen luomistyön itsenäi-

nen ja omaperäinen tulos. Itsenäisyys- ja omaperäisyysvaatimuksen katsotaan yleensä täyttyvän, jos voidaan olettaa, ettei kukaan muu vastaavaan työhön ryhtyessään olisi päätenyt samanlaiseen lopputulokseen. Ratkaisu teoskynnyksen ylittymisestä tehdään tapauskohtaisella harkinnalla.

Tekijänoikeus suojaa vain teokselle annettua ilmenemismuotoa. Tekijänoikeus ei suojaa esimerkiksi teoksessa esitettäviä tutkimustyön tuloksia, teorioita, tieteellisiä löytöjä, teoksen sisältämiä tietoja tai teoksen aihetta. Kuka tahansa saa siten kirjoittaa esimerkiksi esitelmän samasta aiheesta. Sanottu merkitsee myös sitä, että jos kirjallisen teoksen sisältö koostuu yleisesti tunnetuista tiedoista, teorioista ja opeista, vain ne teoksen osat, jotka on esitetty omaperäisellä ja yksilöllisellä tavalla yltävät teostasoon ja saavat tekijänoikeussuojaa. Tekijänoikeus syntyy suoraan lain nojalla teoksen luoneelle luonnolliselle henkilölle tai henkilöille.

Euroopan yhteisöjen tuomioistuin katsoi 16.7.2009 antamassaan ratkaisussa C-5/08 (Infopaq), että 11 sanasta koostuva ilmaisu voi saada tekijänoikeussuojaa, jos ilmaisu on omaperäinen, tekijänsä henkisen luomistyön tulos. Ratkaisussa C-145/10 (Painer), tuomioistuin katsoi, että teos voi saada tekijänoikeussuojaa, jos se on tekijänsä henkisen luomistyön tulos siten, että se kuvastaa tekijän persoonaa ja siitä käyvät ilmi tekijän vapaat ja luovat valinnat teosta tehtäessä. Kansallisen tuomioistuimen tehtävä on ratkaista lopullisesti, ylittyykö teoskynnys.

Perinteisten kirjallisten teosten osalta teostasovaatimusta voidaan luonnehtia alhaiseksi, koska ne usein jo itsessään ilmentävät tekijänsä persoonallisia luovia valintoja. Lyhytkin runo tai vaikkapa iskulause voi olla periaatteessa tekijänoikeuden suojaama. Haarmann käyttää esimerkkinä Eeva Joenpellon romaanin nimeä "Neito kulkee vetten päällä", jota voitaneen pitää siinä määrin itsenäisenä ja omaperäisenä, että teossuoja tulee sen kohdalla kysymykseen. Haarmann pitää kuitenkin esimerkkiään enemmän poikkeuksena kuin sääntönä: "Mitä lyhyemmästä ilmaisusta on kysymys, sitä todennäköisempää on, ettei se ylitä niitä itsenäisyyden ja omaperäisyyden vaatimuksia, joita tekijänoikeussuojan saaminen edellyttää" (Pirkko-Liisa Haarmann: Tekijänoikeus ja lähioikeudet, Helsinki 2005, s. 70).

Analyysi ja johtopäätökset kirjallisen materiaalin teostasosta

Tekijänoikeusneuvosto on arvioinut sille toimitettua materiaalia. HH:n lisensiaattityö on kokonaisuudessaan 253 sivua, johon sisältyy tekstin lisäksi valokuvia ja piirroksia. Varsinaista tekstiä lisensiaattityössä on noin 140 sivua.

Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että HH:n lisensiaattityön tekijä on sanavalinnoillaan ilmaissut lisensiaattityön käsittelemää aihetta siinä määrin omaperäisesti, että tekstistä käyvät ilmi tekijän vapaat ja luovat valinnat teosta tehtäessä. Voidaan olettaa, ettei kukaan muu vastaavaan työhön ryhtyessään olisi päätenyt samanlaiseen lopputulokseen. Tekijänoikeusneuvosto katsoo edellä esitetyin perusteluin, että HH:n lisensiaattityötä kokonaisuutena voidaan pitää tekijänoikeuslain 1 §:n mukaisena kirjallisena teoksena.

Siteeraus oikeus tekijänoikeuslain 22 §:n mukaan

Tekijänoikeuslain 22 §:n (24.3.1995/446) mukaan julkistetusta teoksesta on lupa hyvän tavan mukaisesti ottaa lainauksia tarkoituksen edellyttämässä laajuudessa.

Tekijänoikeuslain 3 §:n mukaan tekijä on ilmoitettava hyvän tavan mukaisesti, kun teoksesta valmistetaan kappale tai teos kokonaan tai osittain saatetaan yleisön saataviin. Tekijän moraaliset oikeudet on otettava huomioon silloinkin, kun teos toisintetaan julkisesti tekijänoikeuslain 22 §:n nojalla. Tekijänoikeuslain 3 § tai 22 §:ssä ei anneta tarkkoja sääntöjä siitä, miten ja missä lähde on mainittava. Hyvä tapa määritetään kullakin alalla vallitsevan käytännön mukaisesti. (Harenko-Niiranen-Tarkela: Tekijänoikeus. Kommentaari ja käsikirja 2006 s. 49).

Tekijänoikeuslain 11 §:n 2 momentin mukaan teosta siteerattaessa tekijän nimi ja lähde on mainittava siinä laajuudessa ja sillä tavoin kuin hyvä tapa vaatii. Lainatun teoksen ja sen tekijän tunnistetiedot on sijoitettava sellaiseen yhteyteen, että ulkopuolinen voi ne vaikeuksitta havaita. Lainattava teos on mainittava siten, että se erottuu teoksesta, johon se on lainattu. (Harenko-Niiranen-Tarkela: Tekijänoikeus: Kommentaari ja käsikirja 2006 s. 175).

Hyvän tavan mukaisuus edellyttää lainauksen sisältävältä teokselta ja lainaukselta asiallista yhteyttä: ollakseen oikeutettu siteerauksen on oltava avuksi henkisessä luomistyössä siten, että siteerattu teos havainnollistaa, selkeyttää tai taustoittaa lainaajan omaa esitystä. (Harenko-Niiranen-Tarkela: "Tekijänoikeus. Kommentaari ja käsikirja" 2006 s. 176). Sitaatti voi olla sanatarkka lainaus toisesta teoksesta tai lainattavaa tekstiä referoidaan vain vähäisin tai tekijänoikeudellisesti merkityksettömin muutoksin. (Harenko-Niiranen-Tarkela: "Tekijänoikeus. Kommentaari ja käsikirja" 2006 s. 172).

Siteerauksen tarkoituksen edellyttämä laajuus arvioidaan tapauskohtaisesti. Yleispätevää sääntöä minimi- tai maksimilajuuudesta ei ole. Lyhytkin lainaus voi olla hyvän tavan vastainen, jos asiallinen yhteys puuttuu.

Ratkaisussa KKO 1971 II 44 kirjailija oli "tarkoituksin saattaa toisesta teoksesta ilmenevä aatteellinen ja yhteiskunnallinen näkemys arvostelun kohteeksi" ottanut lähdeteosta mainitsematta laajahkoja lainauksia omaan teokseensa. Korkein oikeus katsoi, huomioiden myös teoksen kirjallisen erilaisuuden, että lainauksia ei ollut otettu laajemmin kuin tarkoitus edellytti. Korkein oikeus huomioi lainauksen tarkoituksen ja lainausten pääasiallisen käyttötavan ja katsoi, että lähdeteoksen mainitsematta jättäminen ei ollut hyvän tavan vastaista eikä lainaaminen muutenkaan ollut tekijänoikeutta loukkaavaa.

Lausunnossa TN 2012:5 oli lainattu kolme neljäsosaa artikkelin tekstistä elämäkerran laatimiseksi. Lainaaminen näin merkittävässä määrin ilman artikkelin tekijän lupaa ei ollut tarpeen eikä siten hyvän tavan mukaista teoksen lainaamista.

Tekijänoikeusneuvoston lausunnossa TN 1992:16 B oli kopioinut kirjoittamaansa kahdeksan ja puoli sivua pitkään artikkeliin kaksi sivua A:n kirjasta lupaa pyytämättä ja lähettä mainitsematta. Kysymys ei ollut tekijänoikeuslain mukaisesta sitaattioikeudesta. Sekä B että kustantaja toimivat tekijänoikeuslain vastaisesti.

Analyysi ja johtopäätökset lainausten hyvän tavan vastaisuudesta

Lausuntopyynnössä kyseessä oleva HH:n lisensiaattityö on julkaistu 17.1.1995. HH:n lisensiaattityö on siten tekijänoikeuslain 22 §:n mukaisesti julkistettu.

1) Raivaajien ja rakentajien Salla. Sallan kulttuuriympäristöohjelma. Suomen ympäristö 31/2012.

Lisensiaattityö ja vastineenantajan julkaisu ovat käsitelleet osittain samaa aihetta – Lapin maisemaa ja arkkitehtuuria. Vastineenantajan lausuman mukaan sen viestinnän tarkoituksena on ollut välittää alueellisesti merkittävää ympäristötietoa kansalaisille.

Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että vastineenantajan julkaisuissa on ollut asiallinen yhteys HH:n lisensiaattityöhön aiheeseen. Vastineenantajalla on ollut aiheensa havainnollistamiseksi ja taustoitukseksi asiallinen syy lainata HH:n lisensiaattityön tekstiä.

HH:n lisensiaattityöhön vertailtava kaksipalstainen pdf-julkaisu ”Raivaajien ja rakentajien Salla” on 148 sivua kokonaisuudessaan. HH:n lisensiaattityön tekstin kanssa samanlaista tekstiä on julkaisussa noin yhden kokonaisen sivun (4070 merkkiä) verran julkaisun sivuilla 121–122. HH:n lisensiaattityön tekstin määrästä samanlaista yksipalstaista tekstiä on yhteensä noin kaksi A4-sivua. Vastineenantaja on lainannut painettuihin julkaisuihinsa HH:n tekstiä enimmillään muutaman A4-sivun verran HH:n noin 140 tekstisivun määrästä.

Lisensiaattityöstä hyvän tavan vastaisesti hyödynnetyiksi väitettyjä tekstejä ovat esimerkinomaisesti seuraavat:

Lisensiaattityön teksti (s. 66) ja vastineenantajan julkaisun Raivaajien ja rakentajien Salla teksti (s. 121):

”Hiihto alkoi tulla Suomessa yleiseksi harrastukseksi melko myöhään, vasta 1800-luvun lopulla. Hugo Richard Sandberg kirjoitti vuonna 1891 monipuolisen opaskirjan Hiihtourheilu Suomessa, jonka esipuheessa hän ilahtuneena toteaa hiihtoharrastuksen alkaneen kasvattaa suosiotaan 1880-luvulla ja hiihtokilpailuja ryhdytyn järjestämään.

Lisensiaattityön teksti (s. 67).

”Vaikka Ruotsin Lapin matkailuololoja oli kehitetty merkittävästi jo vuosisadan alkuun mennessä ja pohjoisten tuntureille matkustamisesta oli siellä tullut suosittua, alkoi talvilomailu Suomessa varsinaisesti vasta 1930-luvulla, jolloin löydettiin eräretkeilyyn ja tunturihiihtoon parhaiten soveltuvat alueet. Talvilomailun puolesta kampanjoitiin

näkyvästi ja sen suosio todellakin kasvoi nopeasti. Tärkeänä osatekijänä oli koululaisten talvilomien alkaminen, mutta talvilomailuinnostusta kohottivat myös suuret talviurheilukilpailut, [korostus tässä] kuten vuodesta 1927 lähtien järjestetyt Rovaniemen Ounasvaaran talvikisat.”

Vastineenantajan julkaisun Raivaajien ja rakentajien Sal-la teksti (s. 121):

”Vaikka Ruotsin Lapin matkailuoloja oli kehitetty merkittävästi jo vuosisadan alkuun mennessä ja pohjoisen tuntureille matkustamisesta oli siellä tullut suosittua, alkoi talvilomailu Suomessa varsinaisesti vasta 1930-luvulla, jolloin löydettiin eräretkeilyyn ja tunturihiihtoon parhaiten soveltuvat alueet. Talvilomailun puolesta kampanjoitiin näkyvästi ja sen suosio todellakin kasvoi nopeasti. Tärkeänä osatekijänä oli koululaisten talvilomien alkaminen, mutta talvilomainnostusta kohottivat suuret talviurheilukisat, [korostus tässä] kuten vuodesta 1927 lähtien järjestetyt Rovaniemen Ounasvaaran talvikisat.”

Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että muiden muassa edellä esitetyt tekstiesimerkit sisältävät paljon tietoja, joita ei sellaisenaan suojata tekijänoikeudella. Tiedot on kuitenkin esitetty riittävän itenäisellä ja omaperäisellä tavalla. Täten tekstit ovat tekijänoikeuslain 1 §:ssä tarkoitetun teoksen osia, jotka nauttivat tekijänoikeussuojaa.

Lisensiaattityön ja vastineenantajan julkaisujen tekstiesimerkit ovat lähes identtisiä tai sisältävät vain vähäisiä muutoksia. Verrattaessa vastineenantajan tekstiä hakijan tekstiin tekijänoikeusneuvosto katsoo, että vastineenantajan tekstin vähäiset muutokset eivät ole ilmaisultaan siinä määrin omaperäisiä, että kyseessä olisi 4 §:n 2 momentissa tarkoitettu uusi itsenäinen teos. Hakijan ja vastineenantajan tekstit ovat siten saman teoksen ilmentymiä.

Vastineenantaja on maininnut julkaisussa HH:n nimen ja lähde-teoksen ainoastaan julkaisun lähdeluettelossa. Lainausten ollessa siroteltuina siten, että sivuihin sisältyy lainauksia muista lähteistä ja vastineenantajan omaa tekstiä, lukija ei todennäköisesti miellä tietyn lainauksen olevan samasta lähteestä kuin lainaus jollain toisella sivulla, ellei lainausta tuoda tekstin yhteydessä selkeästi esille. HH:n nimeä ja lähdeteosta ei ole vastineenantajan julkaisussa sijoitettu sellaiseen yhteyteen, että lukija voisi ne vaikeuksitta tunnistaa jokaisen lainauksen kohdalla. Lainauksia ei ole merkitty siten, että ne erottuisivat muusta tekstistä tai

muista lähteistä. Vastineenantajan julkaisussa olisi ollut mahdollista esimerkiksi alaviitteellä ilmaista lähde.

Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että vastineenantajan julkaisuissa on hyödynnetty siinä määrin vähäinen osa HH:n lisensiaattityön tekstiä, että lainauksia ei ole otettu laajemmin kuin tarkoitus on edellyttänyt. Lainausten vähäisestä määrästä riippumatta vastineenantaja ei ole lainannut HH:n tekstiä hyvän tavan mukaisesti, koska tekstin tekijää ja lähdettä ei ole merkitty siten, että lukija voisi erottaa lainatun tekstin vastineenantajan omasta tekstistä ja muilta kirjoittajilta lainatusta tekstistä.

2) Vesistöjä ja vaaramaisemia. Kemijärven kulttuuriympäristöohjelma. Suomen ympäristö 22/2011.

Kaksipalstainen pdf-julkaisu ”Vesistöjä ja vaaramaisemia” on 178 sivua kokonaisuudessaan. HH:n lisensiaattityön tekstin kanssa samanlaista tekstiä on julkaisussa yhteensä noin yhden kokonaisen sivun (1910 merkkiä) verran julkaisun sivuilla 136 ja 146–147. HH:n lisensiaattityön tekstin määrästä samanlaista yksipalstaista tekstiä on lähes kaksi A4-sivua. Lisensiaattityöstä hyvän tavan vastaisesti hyödynnetyiksi väitettyjä tekstejä ovat esimerkiksi seuraavat:

Lisensiaattityön teksti (s. 123):

*”Kemijärven **kauppalan ja [korostukset tässä] kunnan toimesta rakennettiin tunturin eteläpuolelle vuonna 1954 Pyhätunturin matkailumaja (Keropirtti), jonka seitsemässä huoneessa ja ullakon ryhmämajoitushuoneessa oli alun perin tilaa liki 50 matkailijalle. Majan toiminnasta vastasi Osuusliike Salla. Pyhätunturin matkailumaja on komea, kookkaista pyöreistä hirsistä tehty harjakattoinen rakennus. Sen viihtyisä oleskeluhuone on kalustettu pitkällä pöydillä ja penkeillä ja siinä on takka sekä maisemaikkuna. Pihalla on hirsirakenteinen sauna. Matkailumaja ulkorakennuksineen on sisustusta ja huonekaluja myöten lähes alkuperäisessä kunnossa”.***

Vastineenantajan julkaisun Vesistöjä ja vaaramaisemia teksti (s. 147):

*”Kemijärven kunnan toimesta rakennettiin vuonna 1954 Pyhätunturin **eteläpuolelle [korostukset tässä] matkailumaja Keropirtti. Se on komea, kookkaista pyöreistä hirsistä tehty harjakattoinen tunturimaja, jonka seitsemäs-***

sä huoneessa ja vintin ryhmämajoitushuoneessa oli alun perin tilaa liki 50 matkailijalle. Majan toiminnasta vastasi Osuusliike Salla. Majan oleskeluhuone on kalustettu pitkillä pöydillä ja penkeillä ja siinä on takka ja maise- maikkuna. Rakennus saunoineen on sisustusta ja huonekaluja myöten lähes alkuperäisessä kunnossa”.

Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että edellä esitetyt tekstiesimerkit sisältävät paljon tietoja, joita ei sellaisenaan suojata tekijänoikeudella. Tiedot on kuitenkin esitetty riittävän itsenäisellä ja omaperäisellä tavalla. Täten tekstit ovat tekijänoikeuslain 1 §:ssä tarkoitettun teoksen osia, jotka nauttivat tekijänoikeussuojaa.

Lisensiaattityön ja vastineenantajan julkaisujen tekstiesimerkit ovat lähes identtisiä tai sisältävät vain vähäisiä muutoksia. Verrattaessa vastineenantajan tekstiä hakijan tekstiin tekijänoikeusneuvosto katsoo, että vastineenantajan tekstin vähäiset muutokset eivät ole ilmaisultaan siinä määrin omaperäisiä, että kyseessä olisi 4 §:n 2 momentissa tarkoitettu uusi itsenäinen teos. Hakijan ja vastineenantajan tekstit ovat siten saman teoksen ilmentymiä.

Vastineenantajan julkaisu on sisältänyt myös eräitä lyhyempiä tekstejä, jotka hakijan mukaan on jäljennetty lisensiaattityön tekstistä. Tällainen teksti on esimerkiksi:

lisensiaattityön teksti (s. 16):

”Läänin asutuskeskusten, Kemin, Tornion, Rovaniemen ja Kemijärven, jälleenrakennusta johti Kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriön rakennusasiainosaston (KYMRO) alainen Lapin rakennuspiiri, päällikkönään arkkitehti Ferdinand Salokangas ja suunnittelujohtajanaan arkkitehti Erkki Koiso-Kanttila”.

Vastineenantajan julkaisun Vesistöjä ja vaaramaisemia teksti (s. 136):

”Lapin rakennuspiiri toimi Kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriön (KYMRO) alaisena ja sen päällikkönä toimiarkkitehti Ferdinand Salokangas”.

Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että vastineenantaja on viimeksi edellä esitetyssä tekstiesimerkissä ainoastaan käyttänyt lisensiaattityön sisältämiä tietoja, joita tekijänoikeus ei suojaa.

Lisensiaattityö ja vastineenantajan julkaisu ovat käsitelleet osittain samaa aihetta – Lapin maisemaa ja arkkitehtuuria. Vastineenantajan lausuman mukaan sen viestinnän tarkoituksena on ollut välittää alueellisesti merkittävää tietoa kansalaisille.

Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että vastineenantajan julkaisussa on ollut asiallinen yhteys HH:n lisensiaattityöhön aiheeseen. Vastineenantajalla on ollut aiheensa havainnollistamiseksi ja taustoittamiseksi asiallinen syy lainata HH:n lisensiaattityön tekstiä.

Vastineenantaja on lainannut julkaisuihinsa HH:n tekstiä enimmillään muutaman A4-sivun verran HH:n noin 140 tekstisivun määrästä. Vastineenantajan edellä mainitussa julkaisussa on hyödynnetty siinä määrin vähäinen osa HH:n lisensiaattityön tekstiä, että lainauksia ei ole otettu laajemmin kuin tarkoitus on edellyttänyt.

Vastineenantaja on maininnut julkaisussa HH:n nimen ja lähde-tooksen ainoastaan julkaisun lähdeluettelossa. Lainauksen ollessa siroteltuina siten, että sivuihin sisältyy lainauksia muista lähteistä ja vastineenantajan omaa tekstiä, lukija ei todennäköisesti miellä tietyn lainauksen olevan samasta lähteestä kuin lainaus jollain toisella sivulla, ellei lainausta tuoda tekstin yhteydessä selkeästi esille. HH:n nimeä ja lähde-toosta ei ole vastineenantajan julkaisussa sijoitettu sellaiseen yhteyteen, että lukija voisi ne vaikeuksitta tunnistaa jokaisen lainauksen kohdalla. Lainauksia ei ole merkitty siten, että ne erottuisivat muusta tekstistä tai muista lähteistä. Vastineenantajan julkaisussa olisi ollut mahdollista esimerkiksi alaviitteellä ilmaista lähde.

Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että lainauksen vähäisestä määrästä riippumatta vastineenantaja ei ole lainannut HH:n tekstiä hyvän tavan mukaisesti, koska tekstin tekijää ja lähde-toetta ei ole merkitty siten, että lukija voisi erottaa lainatun tekstin vastineenantajan omasta tekstistä ja muilta kirjoittajilta lainatusta tekstistä.

3) Lapin ympäristökeskuksen asiakaslehden Lapidaarin toukokuun 2007 numero.

Lapidaari—asiakaslehden toukokuun 2007 numerossa ollut TE:n kirjoittama artikkeli ”Lapin matkailurakentamisen vanhinta kerrosta vielä näkyvässä”, koostuu lähes kokonaisuudessaan samanlaisesta tekstistä kuin on eri sivuilla HH:n lisensiaattityössä. HH:n lisensiaattityön tekstin määrästä samanlaista yksipalstaista tekstiä on hieman yli kolme A4-sivua. Lapin ympäristökeskuksen asiakaslehti Lapidaari on tulostettuna yhden A4-sivun kokoinen

monipalstainen julkaisu. Lisensiaattityön ja vastineenantajan julkaisun tekstit ovat lähes identtisiä tai sisältävät vain vähäisiä muutoksia.

Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että vastineenantajan julkaisun tekstisisältö muodostuu lähes kokonaisuudessaan lisensiaattityön tekstistä. Vastineenantajan tekstin vähäiset muutokset eivät ole siinä määrin omaperäisiä, että kyseessä olisi 4 §:n 2 momentissa tarkoitettu itsenäinen teos. Hakijan ja vastineenantajan tekstit ovat siten saman teoksen ilmentymiä.

Vastineenantaja on maininnut julkaisussa HH:n nimen ja lähde-teoksen ainoastaan julkaisun lopussa. HH:n nimeä ja lähde-teosta ei ole vastineenantajan julkaisussa sijoitettu sellaiseen yhteyteen, että lukija voisi ne vaikeuksitta tunnistaa jokaisen lainauksen kohdalla. Lainauksia ei ole merkitty siten, että ne erottuisivat muusta tekstistä tai muista lähteistä. Vastineenantajan julkaisussa olisi ollut mahdollista esimerkiksi alaviitteellä ilmaista lähde.

Tekstiä ei ole hyvän tavan mukaista lainata siinä määrin, että lähes koko toinen teos koostuu pelkistä lainauksista. Koska vastineenantajan julkaisun teksti koostuu lähes kokonaisuudessaan lisensiaattityön tekstistä, kyseessä on paremminkin HH teoksen kappaleen valmistaminen eikä tekstin lainaaminen. Vastineenantaja ei ole lainannut HH:n tekstiä hyvän tavan mukaisesti.

4) Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen Lapin rakennusperintö –verkkosivujen *matkailua* käsittelevä osio.

Verkkosivun www.ymparisto.fi matkailuosio koostuu lähes kokonaisuudessaan samanlaisesta tekstistä kuin HH:n lisensiaattityö. Tulostettaessa sivusto on kokonaisuudessaan noin kolme A4-sivua. Sivuston lähteeksi on lähdeluetteloön merkitty HH:n lisensiaattityö.

Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että vastineenantajan julkaisun tekstisisältö muodostuu lähes kokonaisuudessaan lisensiaattityön tekstistä. Vastineenantajan tekstin vähäiset muutokset eivät ole siinä määrin omaperäisiä, että kyseessä olisi 4 §:n 2 momentissa tarkoitettu itsenäinen teos. Hakijan ja vastineenantajan tekstit ovat siten saman teoksen ilmentymiä.

Vastineenantaja on maininnut julkaisussa HH:n nimen ja lähde-
teoksen ainoastaan julkaisun lopussa. HH:n nimeä ja lähde-
teosta ei ole vastineenantajan julkaisussa sijoitettu sellaiseen yhteyteen,
että lukija voisi ne vaikeuksitta tunnistaa jokaisen lainauksen
kohdalla. Lainauksia ei ole merkitty siten, että ne erottuisivat
muusta tekstistä tai muista lähteistä. Vastineenantajan julkai-
sussa olisi ollut mahdollista esimerkiksi alaviitteellä ilmaista
lähde.

Tekstiä ei ole hyvän tavan mukaista lainata siinä määrin, että
lähes koko toinen teos koostuu pelkistä lainauksista. Koska vas-
tineenantajan julkaisun teksti koostuu lähes kokonaisuudessaan
lisensointitöiden tekstistä, kyseessä on paremminkin HH teoksen
kappaleen valmistaminen eikä tekstin lainaaminen. Vastineenan-
taja ei ole lainannut HH:n tekstiä hyvän tavan mukaisesti.

5) Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen Lapin rakennusperintö –verkkosivujen *sota- ja liikennehistorial- lisia kohteita* käsittelevä osio.

Verkkosivun www.ymparisto.fi Sota- ja liikennehistorialliset koh-
teet –osio on noin viisi A4-sivua, josta noin yksi neljäsosa sivua on
HH:n lisensiointitöiden tekstin kanssa samanlaista tekstiä. HH:n
lisensointitöiden tekstin määrästä teksti vastaa noin puolikasta
A4-sivua. Sivuston lähteeksi on lähdeluetteloon merkitty HH:n li-
sensiointitö. Hyvän tavan vastaisesti hyödynnetyiksi väitetty
teksti on:

lisensointitö:

*(s. 125) ”Rovaniemen kauppala järjesti vuonna 1956 linja-
auto-aseman suunnittelukilpailun, jonka voittivat arkkitehtit
Niilo Pulkka, Kaarlo Leppänen ja Pekka Rajala. Uusi linja-
autoasema avattiin 1959. Matkahuollon tilojen lisäksi siinä oli
Matkaravinto Oy:n ylläpitämä itsepalvelu-
ravintola sekä ylempässä kerroksessa sijaitseva pieni Ho-
telli Aslak.”*

*(s. 126) ”Rovaniemen linja-autoaseman arkkitehtuurissa
on vahva paikallisuuden henki. Kattojen silueteissa voi
hahmottaa pohjoisen maiseman perusmuotoja. Etelästä
saapuvalla tämä linja-autoasema on todellakin Lapin
portti, symbolinen kosketus arktisuuteen.”*

(s. 127) ”Arkkitehtitoimisto Pulkka-Rajala-Leppänen sai kilpailuvoittonsa myötä suunniteltavakseen myös Kemijärven ja Sodankylän linja-autoasemat”.

Vastineenantajan julkaisu ympäristö.fi –sivulla sota- ja liikennehistorialliset kohteet –osiossa:

”Rovaniemen kauppala järjesti vuonna 1956 linja-autoaseman suunnittelukilpailun, jonka voittivat arkkitehdit Niilo Pulkka, Kaarlo Leppänen ja Pekka Rajala. Uusi linja-autoasema avattiin 1959. Matkahuollon tilojen lisäksi siinä oli Matkaravinto Oy:n ylläpitämä itsepalveluravintola sekä ylemmässä kerroksessa sijaitseva pieni Hotelli Aslak. Arkkitehtitoimisto Pulkka-Rajala-Leppänen sai kilpailuvoittonsa myötä suunniteltavakseen myös Kemijärven ja Sodankylän linja-autoasemat. Rovaniemen linja-autoaseman arkkitehtuurissa on vahva paikallisuuden henki. Kattojen silueteissa voi hahmottaa pohjoisen maiseman perusmuotoja. Etelästä saapuvalla tämä linja-autoasema on todellakin Lapin portti, symbolinen kosketus arktisuuteen.”

Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että edellä esitetyistä teksteistä lisensiaattityön sivun 126 teksti on esitetty riittävän itsenäisellä ja omaperäisellä tavalla. Täten teksti on tekijänoikeuslain 1 §:ssä tarkoitettu teoksen osa, joka on tekijänoikeudella suojattu. Vastineenantajan julkaisun teksti on sen kanssa identtinen ja siten saman teoksen ilmentymä. Sivujen 125 ja 127 tekstit eivät ilmennä riittävän omaperäisyyttä nauttiakseen teossuojaa.

Lisensiaattityö ja vastineenantajan julkaisu ovat käsitelleet osittain samaa aihetta – Lapin arkkitehtuuria. Vastineenantajan lausuman mukaan sen viestinnän tarkoituksena on ollut välittää alueellisesti merkittävää tietoa kansalaisille.

Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että vastineenantajan julkaisussa on ollut asiallinen yhteys HH:n lisensiaattityöhön aiheeseen. Vastineenantajalla on ollut aiheensa havainnollistamiseksi ja taustoittamiseksi asiallinen syy lainata HH:n lisensiaattityön tekstiä.

Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että vastineenantajan julkaisun sisällössä lisensiaattityön tekstiä on lainattu tarkoituksen edellyttämässä laajuudessa. Lainausten vähäisestä määrästä riippumatta vastineenantaja ei ole lainannut HH:n tekstiä hyvän tavan mukaisesti, koska tekstin tekijää ja lähdettä ei ole merkitty siten,

että lukija voisi erottaa lainatun tekstin vastineenantajan omasta tekstistä ja muilta kirjoittajilta lainatusta tekstistä.

6) Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen Lapin rakennusperintö –verkkosivujen *asuinrakennuksia ja kaupunkiympäristöä* käsittelevä osio.

Vastineenantajan julkaisussa osoitteessa www.ymparisto.fi asuinrakennuksia ja kaupunkiympäristöä -osio on noin kahdeksan A4-sivua, johon on hakijan mukaan kopioitu HH:n lisensiaattintyöstä yksittäisiä lauseita. Sivuston lähteeksi on lähdeluetteloon merkitty HH:n lisensiaattityö. Hyvän tavan vastaisesti hyödynnetyksi väitetty teksti on:

lisensiaattityö (s.14)

”Jo esihistoriallisella ajalla asuttu ja vuosisatojen ajan kauppapaikkana toiminut Rovaniemen jokivarsikylä alkoi kasvaa ja saada kaupunkimaisia piirteitä 1800-luvun puolivälistä lähtien. 1800-luvun jälkipuoliskolta vuoteen 1944 asti sinne rakennettiin lukuisia joukko julkisia rakennuksia ja liiketaloja. Vuonna 1933 valmistunut arkkitehti Oiva Kallion suunnittelema asemakaava, joka keskustan osalta perustui suuriin nelikerroksisiin umpikortteleihin, alkaen luoda kauppalalle urbaania ilmettä. Ennen vuonna 1944 tapahtunutta suurhävitystä Rovaniemi oli idyllinen kauppala, jonka arkkitehtuuri muodostui komeista empire-henkisistä talonpoikaistaloista ja kertaustyylejä, jugendia ja 1920-luvun klassisismia edustavista puurakennuksista sekä funktionalistisista kivitaloista, joita kauppalaan rakennettiin runsaasti 1930-luvulla.”

Vastineenantajan julkaisu:

*”Jo esihistoriallisella ajalla asuttu ja **vuosisatojen** [korostus tässä] kauppapaikkana toiminut Rovaniemen jokivarsikylä alkoi kasvaa ja saada kaupunkimaisia piirteitä 1800-luvun puolivälistä lähtien. 1800-luvun jälkipuoliskolta vuoteen 1944 asti sinne rakennettiin **lukuisia** julkisia rakennuksia ja liiketaloja. Vuonna 1933 valmistunut arkkitehti Oiva Kallion suunnittelema asemakaava **perustui** suuriin nelikerroksisiin umpikortteleihin ja **alkoi** luoda kauppalalle urbaania ilmettä. Ennen **vuoden 1944 suurhävitystä** Rovaniemi oli idyllinen kauppala, **joka muodostui** empire-henkisistä talonpoikaistaloista ja ker-*

taustyylejä, jugendia ja 1920-luvun klassisismia edustavista puurakennuksista sekä funktionalistisista kivitaloista, joita kauppalaan rakennettiin runsaasti 1930-luvulla.”

Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että edellä esitetyt tekstiesimerkit sisältävät paljon tietoja, joita ei sellaisenaan suojata tekijänoikeudella. Tiedot on kuitenkin esitetty riittävän itsenäisellä ja omaperäisellä tavalla. Täten tekstit ovat tekijänoikeuslain 1 §:ssä tarkoitetun teoksen osia, jotka nauttivat tekijänoikeussuojaa.

Lisensiaattityön ja vastineenantajan julkaisujen tekstiesimerkit ovat lähes identtisiä tai sisältävät vain vähäisiä muutoksia. Verrattaessa vastineenantajan tekstiä hakijan tekstiin tekijänoikeusneuvosto katsoo, että vastineenantajan tekstin vähäiset muutokset eivät ole ilmaisultaan siinä määrin omaperäisiä, että kyseessä olisi 4 §:n 2 momentissa tarkoitettu uusi itsenäinen teos. Hakijan ja vastineenantajan tekstit ovat siten saman teoksen ilmentymiä.

Lisensiaattityö ja vastineenantajan julkaisu ovat käsitelleet osittain samaa aihetta – Lapin arkkitehtuuria. Vastineenantajan lausuman mukaan sen viestinnän tarkoituksena on ollut välittää alueellisesti merkittävää tietoa kansalaisille.

Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että vastineenantajan julkaisussa on ollut asiallinen yhteys HH:n lisensiaattityöhön aiheeseen. Vastineenantajalla on ollut aiheensa havainnollistamiseksi ja taustoittamiseksi asiallinen syy lainata HH:n lisensiaattityön tekstiä.

Vastineenantaja on lainannut julkaisuihinsa HH:n tekstiä enimmillään muutaman A4-sivun verran HH:n noin 140 tekstisivun määrästä. Vastineenantajan edellä mainitussa julkaisussa on hyödynnetty siinä määrin vähäinen osa HH:n lisensiaattityön tekstiä, että lainauksia ei ole otettu laajemmin kuin tarkoitus on edellyttänyt.

Vastineenantaja on maininnut julkaisussa HH:n nimen ja lähde-teoksen ainoastaan julkaisun lähdeluettelossa. Lainausten ollessa siroteltuina siten, että sivuihin sisältyy lainauksia muista lähteistä ja vastineenantajan omaa tekstiä, lukija ei todennäköisesti miellä tietyn lainauksen olevan samasta lähteestä kuin lainaus jollain toisella sivulla, ellei lainausta tuoda tekstin yhteydessä selkeästi esille. HH:n nimeä ja lähdeteosta ei ole vastineenantajan julkaisussa sijoitettu sellaiseen yhteyteen, että lukija voisi ne vaikeuksitta tunnistaa jokaisen lainauksen kohdalla. Lainauksia ei ole merkitty siten, että ne erottuisivat muusta tekstistä tai muista lähteistä. Vastineenantajan julkaisussa olisi ollut mahdollista esimerkiksi alaviitteellä ilmaista lähde.

Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että lainausten vähäisestä määrästä riippumatta vastineenantaja ei ole lainannut HH:n tekstiä hyvän tavan mukaisesti, koska tekstin tekijää ja lähdettä ei ole merkitty siten, että lukija voisi erottaa lainatun tekstin vastineenantajan omasta tekstistä ja muilta kirjoittajilta lainatusta tekstistä.

7) Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen Lapin rakennusperintö -verkkosivujen *Lapin läänin arvokkaat maisema-alueet* osiossa *Aavasaksaa* käsittelevä osio.

Vastineenantajan julkaisu osoitteessa www.environment.fi Lapin läänin arvokkaat maisema-alueet -osiossa on tulostettuna noin viisi A4-sivullista tekstiä, josta noin puoli sivua on HH:n lisensiaattityön tekstin kanssa samanlaista tekstiä. Hyvän tavan vastaisesti hyödynnetyiksi väitetty teksti on:

lisensiaattityö:

”(s. 49) ”Vuonna 1878 valtio osti vaaran maa-alueet ja ryhtyi puuhaamaan matkailijoita palvelevaa rakennusta”

”(s. 50) Jos ei oteta huomioon Tornion, Kemian ja Rovaniemen matkustajakoteja ja hotelleja, voidaan Aavasaksan matkailijapaviljonkia pitää Lapin läänin ensimmäisenä varsinaisena matkailurakennuksena, sillä se toteutettiin puhtaasti turisteja varten”.

”(s. 51) Tornio-Pello-maantiellä Aavasaksan vaaran laelle, 200 metrin päähän matkailumajasta ulottuva maantie valmistui 1930-luvun puolivälissä, helpottaen pääsyä vaaralle.”

”(s. 51–52) Aavasaksan laelle valmistui vuonna 1969 auringon ja maiseman katselua varten näkötorni. Arkkitehtiylioppilas Unto Siikanen laati tornin luonnospiirustukset vuonna 1966, ja niiden pohjalta arkkitehti Matti Lieto laati pää-, työ- ja osapiirustukset. Kolmetoistametrinen näköalatorni edustaa 1960-luvun suomalaista orgaanisen modernismin arkkitehtuurisuuntausta”.

Vastineenantajan julkaisu:

”Vuonna 1878 valtio osti vaaran maa-alueet ja ryhtyi puuhaamaan matkailijoita palvelevaa rakennusta. Sopivan matkailumajan suunnittelemiseksi Aavasaksalle järjestettiin kilpailu polyteknillisen koulun arkkitehtiylioppilaille vuonna 1880. Voiton vei Hugo Emil Saurén hirsipaviljongillaan, joka toteutettiin vuonna 1883. Maja tunnetaan nykyään Keisarinmajan nimellä. Jos ei oteta huomioon Tornion, Kemin ja Rovaniemen matkustajakoteja ja hotelleja, voidaan Aavasaksan matkailijapaviljongia pitää Lapin läänin ensimmäisenä varsinaisena matkailurakennuksena, sillä se toteutettiin puhtaasti turisteja varten. Paviljongista tuli juhannusjuhlijoille tärkeä tukikohta, jota tarkoitusta se palvelee edelleen. Tornio-Pello-maantiellä Aavasaksan vaaran laelle, 200 metrin päähän matkailumajasta ulottuva maantie valmistui 1930-luvun puolivälissä helpottaen pääsyä vaaralle. Aavasaksan laelle valmistui vuonna 1969 auringon ja maiseman katselua varten näkötorni. Arkkitehtiylioppilas Unto Siikanen laati tornin luonnospiirustukset vuonna 1966. Kolmetoistametrinen näköalatorni edustaa 1960-luvun suomalaista organisen modernismin arkkitehtuurisuuntausta”.

Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että edellä esitetyt lisensiaattityön tekstit on esitetty siinä määrin itsenäisellä ja omaperäisellä tavalla, että tekstit ovat tekijänoikeuslain 1 §:ssä tarkoitettuja teoksia. Vastineenantaja on sisällyttänyt nämä tekstit omaan tekstiinsä sellaisinaan. Sisällytetty teksti ovat siten saman teoksen ilmentymiä kuin lisensiaattityön teksti.

Lisensiaattityö ja vastineenantajan julkaisu ovat käsitelleet osittain samaa aihetta – Lapin arkkitehtuuria. Vastineenantajan lausuman mukaan sen viestinnän tarkoituksena on ollut välittää alueellisesti merkittävää tietoa kansalaisille.

Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että vastineenantajan julkaisulla on ollut asiallinen yhteys HH:n lisensiaattityöhön. Vastineenantajalla on ollut aiheensa havainnollistamiseksi ja taustoittamiseksi asiallinen syy lainata HH:n lisensiaattityön tekstiä.

Vastineenantajan julkaisun sisällössä lisensiaattityön tekstiä on lainattu tarkoituksen edellyttämässä laajuudessa. Lainausten vähäisestä määrästä riippumatta vastineenantaja ei ole lainannut HH:n tekstiä hyvän tavan mukaisesti, koska tekstin tekijää ja lähdettä ei ole merkitty siten, että lukija voisi erottaa lainatun

tekstin vastineenantajan omasta tekstistä ja muilta kirjoittajilta lainatusta tekstistä.

Tekijänoikeusneuvosto toteaa, että vastineenantajan julkaisuissa on loukattu myös HH:n moraalisia oikeuksia, koska HH:n nimeä ei ole mainittu lainattujen tekstien yhteydessä.

Tekijänoikeusneuvosto ei toimivaltansa puitteissa voi ottaa kantaa näyttökysymykseen siitä, onko vastineenantaja kopioinut tekstin HH:n lisensointityöstä ja ketkä ovat tekstien tekijöitä. Mikäli vastineenantaja on kopioinut HH:n kirjoittamaa tekstiä lausuntopyynnössä väitetyllä tavalla, vastineenantaja on loukannut HH:n tekijänoikeuslain 2 §:ssä ja 3 §:ssä tarkoitettuja oikeuksia.

Toimivaltansa perusteella tekijänoikeusneuvosto ei ota kantaa näyttökysymykseen, kuka tai ketkä ovat lausuntopyynnössä mainittujen julkaisujen tekijä tai tekijät.

Puheenjohtaja

Marcus Norrgård

Sihteeri

Marco Grönroos

Lausunto on käsitelty tekijänoikeusneuvoston täysistunnossa. Asian ratkaisemiseen ovat osallistuneet Marcus Norrgård (puheenjohtaja), Marja Heikkilä-Kauppinen, Tuula Hämäläinen, Satu Kangas, Ilmo Laevuo, Mari Lampenius, Jussi Mäkinen, Kirsi-Marja Okkonen, Anne Salomaa, Pekka Sipilä ja Riikka Tähtivuori.